

การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี

**The Internal Control Operations of Secondary Schools Under the
Secondary Educational Service Area Office
Kanchanaburi and Ratchaburi**

นาทชนก เขม้นเขตกิจ,
พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
**Nartchanok Khamenkhetkit,
Pongsak Ruamchomrat and Mitparnee Pumklom**
Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: nartchanok19900@gmail.com

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาราชบุรี และเปรียบเทียบการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานควบคุมภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี จำนวน 178 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบแบบที่

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านกิจกรรมการติดตามผล ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการประเมินความเสี่ยง
2. การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัศึกษาราชบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีการ

ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านกิจกรรมควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านกิจกรรมการติดตามผล

3. การเปรียบเทียบการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การดำเนินงานการควบคุมภายใน; การควบคุมภายใน; การควบคุมภายในโรงเรียน

Abstracts

The purposes of this study were to study the internal control operations of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, to study the internal control operations of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi, and compare the internal control operations of secondary schools, classified by different school educational service area office. The samples consisted of 178 administrators and teachers in charge of the internal control operations in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi and Ratchaburi, obtained by stratified random sampling. The research instrument was a five-level- rating scale questionnaire with the reliability at 0.97. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results of the study were as follows:

1.The internal control operations of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi was overall and in each individual aspect at a high level, ranking in the order of mean from high to low as follows: control environment, information and communication, monitoring activities, control activities, and risk management.

2.The internal control operations of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi was overall and in each individual aspect at a high level, ranking in the order of mean from high to low as follows: control environment, control activities, risk management, information and communication, and monitoring activities.

3.The comparison results of the internal control operations of secondary schools, classified by different school educational service area office, Overall and in each individual aspect were not different.

Keywords: The Internal Control Operations; The Internal Control; The Internal Control in School

บทนำ

ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว และนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นหรือบรรเทาความรุนแรงของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาทุจริต และบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่าง

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2574) กับทิศทางการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์การปรับสมดุล และพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล มีความคุ้มค่า โปร่งใสและเกิดความเป็นธรรมในการให้บริการแก่สาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 11-27)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 62 วรรคสาม บัญญัติให้รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลัง เพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังมีเสถียรภาพมั่นคงและยั่งยืน โดยกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการการคลัง งบประมาณ วินัยรายได้ รายจ่าย ทั้งเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ การรับทรัพย์สิน เงินคงคลังและหนี้สาธารณะ ดังนั้น จึงได้กำหนดพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 หมวด 4 การบัญชี การรายงาน และการตรวจสอบ มาตรา 79 ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง โดยให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งการควบคุมภายในถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานตามภารกิจมีประสิทธิภาพ ประหยัด และช่วยป้องกันหรือลดความเสี่ยงจากการผิดพลาด ความเสียหาย ความสิ้นเปลือง ความสูญเปล่าของการใช้ทรัพย์สิน หรือการกระทำอันเป็นการทุจริต (กระทรวงการคลัง, 2561 : 1-5)

การควบคุมภายใน หรือระบบการควบคุมภายใน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนควรให้ความสำคัญเพราะเป็นพันธกิจที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามนโยบายและวัตถุประสงค์ ดังนั้นการออกแบบการควบคุมภายในอย่างเหมาะสม และการติดตามผลการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่ฝ่ายบริหารกำหนด รวมทั้งการประเมินอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้บริหารได้ทราบจุดอ่อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไขให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามนโยบายและวัตถุประสงค์อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการกำหนดหรือออกแบบ และประเมินผลการควบคุมภายในของส่วนงานต่าง ๆ ภายใต้อำนาจรับผิดชอบให้มีประสิทธิผลในระดับที่น่าพอใจอยู่เสมอ โดยผู้บริหารริเริ่มและดำเนินการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมการควบคุม และปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์ ความมีคุณธรรมและจริยธรรม การจัดให้มีโครงสร้างการควบคุมภายในที่มีประสิทธิผลและเพียงพอขึ้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารของโรงเรียน ต้องดำเนินการเพื่อความมั่นใจได้ว่าโรงเรียนของตนมีโครงสร้างการควบคุมภายในที่เหมาะสม (สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, 2552 : 1-3)

โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี เดิมคือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ซึ่งต้องดำเนินการควบคุมภายในตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 อย่างไรก็ตาม

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ยังพบปัญหาในการดำเนินงานการควบคุมภายในโรงเรียน โดยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนครูผู้รับผิดชอบงานควบคุมภายในและบุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการควบคุมภายในอย่างแท้จริง ส่งผลให้ขาดแนวทางในการดำเนินงานการควบคุมภายในที่เหมาะสม โดยขาดการส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัด โรงเรียนยังขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานการควบคุมภายใน ขาดการพัฒนาและปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความพร้อมในการใช้งาน ซึ่งส่งผลต่อการควบคุมภายในของโรงเรียนและ ยังขาดระบบการติดตามผลที่ต่อเนื่องและเพียงพอ ดังนั้น เมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินงานจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและทันเวลา (วุฒิชัย หอวรรณกุล, 2563 : สัมภาษณ์) ผลการรายงานการประเมินการควบคุมภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 พบข้อสังเกต คือ ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียน กระบวนการประเมินความเสี่ยงส่งผลกระทบต่อให้กำหนดวัตถุประสงค์การควบคุม การระบุความเสี่ยง ปัจจัยเสี่ยงและการกำหนดกิจกรรมการควบคุมไม่มีความสอดคล้องกัน และการรายงานผลการติดตามการปฏิบัติตามแผนปรับปรุงการควบคุมภายในยังไม่ถูกต้อง ครบถ้วน เนื่องจากยังขาดการประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรมการปรับปรุงและการให้ข้อคิดเห็นที่มีผลของกิจกรรมปรับปรุงว่าสามารถควบคุมความเสี่ยงได้มากน้อยเพียงใดและควรปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมมากขึ้นอย่างไร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8, 2562 : 9)

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรีและราชบุรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการควบคุมภายในไปปรับปรุงนโยบายการปฏิบัติงานและลดความเสี่ยงในการดำเนินงานในสถานศึกษามัธยมศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ราชบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานควบคุมภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี จำนวน 330 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 275 คน และครูผู้รับผิดชอบงานควบคุมภายใน จำนวน 55 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 29 โรงเรียนและจังหวัดราชบุรี จำนวน 26 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานควบคุมภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี ซึ่งกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ **Krejcie & Morgan (1970 : 607-610)** จำนวน 178 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ เกี่ยวกับการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1) ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	จำนวน 8 ข้อ
2.2) ด้านการประเมินความเสี่ยง	จำนวน 8 ข้อ
2.3) ด้านกิจกรรมควบคุม	จำนวน 8 ข้อ
2.4) ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	จำนวน 8 ข้อ
2.5) ด้านกิจกรรมการติดตามผล	จำนวน 8 ข้อ

แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating & Scale) 5 ระดับ ของ Likert (1976 : 19) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ทุกข้อ กระทบคำถามได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิเคราะห์ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 จำนวน 40 ข้อ นำไป ทดลองใช้และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 176 ฉบับ และเก็บรวบรวม แบบสอบถามด้วยตนเอง สามารถเก็บแบบสอบถามคืนได้ 176 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม ทั้งหมด โดยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการ วิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืนจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานควบคุมภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี มาตรวจสอบ ความถูกต้อง และมีความสมบูรณ์ในการตอบ

2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4) วิเคราะห์การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ Best (1981 : 195) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 1.00-1.50 หมายถึง การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมี ระดับปฏิบัติที่น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 1.51-2.50 หมายถึง การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมี ระดับปฏิบัติที่น้อย

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2.51-3.50 หมายถึง การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมีระดับปฏิบัติปานกลาง

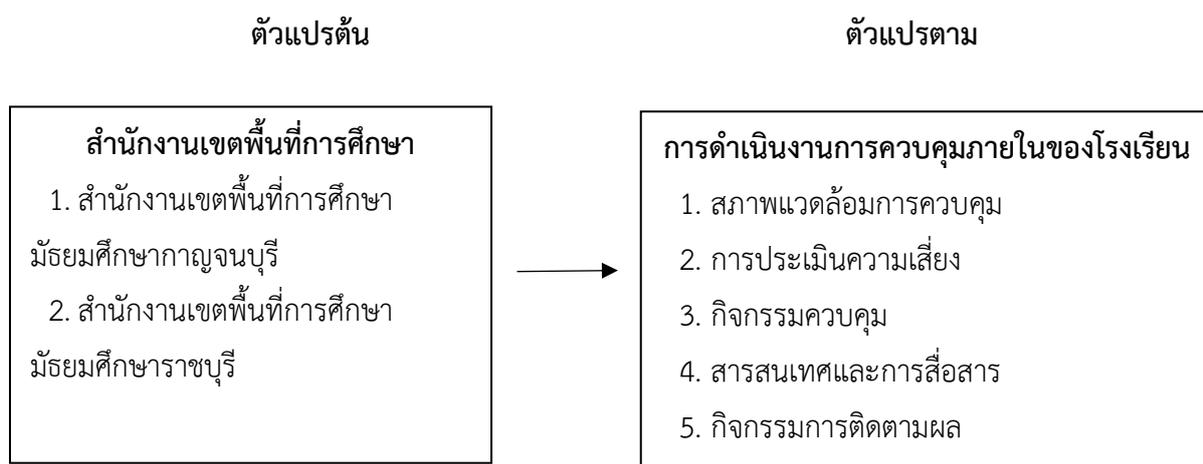
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3.51-4.50 หมายถึง การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมีระดับปฏิบัติมาก

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.51-5.00 หมายถึง การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมีระดับปฏิบัติมากที่สุด

5) วิเคราะห์การเปรียบเทียบการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบแบบที กรณีที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent samples)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการควบคุมภายในของโรงเรียน ตามมาตรฐานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานภาครัฐของกระทรวงการคลัง (2561 : 1-4) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมควบคุม สารสนเทศ และการสื่อสาร และกิจกรรมการติดตามผล ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม

การดำเนินงานการควบคุมภายในของ โรงเรียนมัธยมศึกษากาญจนบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	4.32	0.23	มาก
2. ด้านการประเมินความเสี่ยง	4.29	0.23	มาก
3. ด้านกิจกรรมควบคุม	4.29	0.20	มาก
4. ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	4.31	0.19	มาก
5. ด้านกิจกรรมการติดตามผล	4.30	0.20	มาก
รวมเฉลี่ย	4.30	0.15	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือ ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.31$) ด้านกิจกรรมการติดตามผล ($\bar{X} = 4.30$) ด้านกิจกรรมควบคุม ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.20) และด้านการประเมินความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.23) ตามลำดับ

2. การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ในภาพรวม

การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาราชบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	4.38	0.22	มาก
2. ด้านการประเมินความเสี่ยง	4.31	0.19	มาก
3. ด้านกิจกรรมควบคุม	4.32	0.25	มาก
4. ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	4.31	0.24	มาก
5. ด้านกิจกรรมการติดตามผล	4.30	0.23	มาก
รวมเฉลี่ย	4.32	0.18	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมควบคุม ($\bar{X} = 4.32$) ด้านการประเมินความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.31$, S.D.= 0.19) ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.24) และด้านกิจกรรมการติดตามผล ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวม

การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา				t	Sig.
	กาญจนบุรี		ราชบุรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	4.32	0.23	4.38	0.22	1.62	0.108
2. ด้านการประเมินความเสี่ยง	4.29	0.23	4.31	0.19	0.48	0.634
3. ด้านกิจกรรมควบคุม	4.29	0.20	4.32	0.25	0.81	0.421
4. ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	4.31	0.19	4.31	0.24	0.40	0.971
5. ด้านกิจกรรมการติดตามผล	4.30	0.20	4.30	0.23	0.01	0.994
รวมเฉลี่ย	4.30	0.15	4.32	0.18	0.78	0.436

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม รองลงมาคือ ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านกิจกรรมการติดตามผล ด้านกิจกรรมควบคุมและด้านการประเมินความเสี่ยง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานควบคุมภายในและบุคลากรในสถานศึกษาได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานการควบคุมภายใน ส่งผลให้ สถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐของกระทรวงการคลังอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายที่สถานศึกษากำหนด โดยหากมีการดำเนินงานการควบคุมภายในที่เป็นระบบนั้นส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า มีข้อมูลการรายงานทางการเงินที่ ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นเครื่องมือช่วยผู้บริหารสถานศึกษาในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรได้ อย่างดียิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวุฒิ สุผาวัน (2557 : 37) ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการ ควบคุมภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การควบคุมภายในของโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วัชรวัฒน์ ฝ่องธรรม (2560 : 36-40) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การควบคุมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การควบคุมภายในของสถานศึกษาอยู่ ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

2. การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาราชบุรี จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านกิจกรรมการติดตาม ผล ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันกำหนดนโยบายและมาตรฐานการควบคุม ภายใน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าการดำเนินงานการควบคุมภายในของสถานศึกษาจะ บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมภายในของกระทรวงการคลัง โดยผู้บริหารมีบทบาท

สำคัญในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ กำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและมีการนำคุณธรรม จริยธรรมมาใช้ในการบริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานต่าง ๆ โดยได้มีการนำกระบวนการควบคุมภายในมาใช้ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชชาพร เปล่งผิว และ มัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2562 : 19-33) ศึกษาวิจัยเรื่อง การควบคุมภายในของโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรีปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมภายในของรัฐ ของกระทรวงการคลังอย่างเป็นระบบ และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรีและราชบุรีเดิมอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 (2561 : 140-141) ซึ่งให้ความสำคัญกับการดำเนินงานควบคุมภายใน ดังจะเห็นได้จากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 ที่กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาระบบบริหารจัดการในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดวางระบบควบคุมภายใน ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและสามารถดำเนินการเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายใน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประเมินผลการควบคุมภายใน รวมถึงการจัดทำรายงานการควบคุมภายใน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนา สุวรรณโชติ (2553 : 67) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความรู้และการปฏิบัติของ ครูเกี่ยวกับมาตรฐานการควบคุมภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ของครูเกี่ยวกับมาตรฐานการควบคุมภายในสถานศึกษา จำแนกตามเขตพื้นที่ การศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ ดลฤทัย ศรีทวีภาค (2557 : 46) ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานการควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานการ ควบคุมภายในโรงเรียน เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และ โรงเรียน ขนาดใหญ่ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินจัดให้มีการควบคุมทรัพย์สินที่มีตัวตนและเอกสารหลักฐาน เช่น เครื่องใช้สำนักงาน วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เงินสด และเอกสารสิทธิต่าง ๆ ฯลฯ โดยมีวิธีการควบคุม เช่น การกำหนดสถานที่เก็บรักษา การเข้าถึงทรัพย์สินนั้น ๆ และการจัดให้ทำทะเบียนคุมและการตรวจนับอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรร่วมกันดำเนินการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเนื่องจาก ปัจจัยความเสี่ยงแต่ละชนิดมีผลกระทบไม่เท่าเทียมปัจจัยความเสี่ยงบางชนิดมีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ในระดับกิจการโดยรวม ในขณะที่ปัจจัยความเสี่ยงบางชนิดมีผลกระทบในระดับกิจกรรมเท่านั้น นอกจากนี้ปัจจัยบางอย่างจะมีผลกระทบเพียงในระยะสั้น แต่ปัจจัยบางอย่างส่งผลกระทบต่อในระยะยาว และปัจจัยบางชนิดมีผลกระทบทั้งในระยะสั้นแล้วต่อเนื่องไปจนถึงระยะยาว ดังนั้นบุคลากรจึงต้องทำความเข้าใจ และสามารถระบุได้ว่าความเสี่ยงนั้น ๆ มีสาเหตุจากปัจจัยอะไร เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในองค์กรหรือเป็นปัจจัยภายนอก

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีระบบสารสนเทศที่สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และเหมาะสมทันต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ข่าวสารที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ทันเหตุการณ์ และสะดวกในการเข้าถึงและปลอดภัย อันจะทำให้ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันกาลและบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการติดตามประเมินผล โดยการติดตามผลในระหว่างการปฏิบัติงานและการประเมินผลเป็นรายครั้ง อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ความมั่นใจว่าระบบการควบคุมภายในที่กำหนดหรือออกแบบไว้เพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิผลหรือต้องปรับปรุง

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี

2. ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี

3. ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบทางการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2561). *มาตรฐานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการคลัง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ณัฐวุฒิ สุผาวิน. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ดลฤทัย ศรีทวีภาศ. (2557). *การดำเนินงานตามมาตรฐานการควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ธนา สุวรรณโชติ. (2553). *การศึกษาความรู้และการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับมาตรฐานการควบคุมภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วรชัญญ์ณัฐ ฝ่องธรรม. (2560). *การควบคุมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วิชาพร เปล่งผิว และมัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2562). *การควบคุมภายในของโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8*. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 10 (1), 19-33.
- วุฒิชัย หอวรรณกุล. (2563 ธันวาคม 29). *รองผู้อำนวยการโรงเรียน*. *โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์*. สัมภาษณ์. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8. (2561). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. ราชบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8. (2562). *แนวปฏิบัติการควบคุมภายใน*. ราชบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8.
- สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน. (2552). *แนวทางการจัดวางระบบการควบคุมภายในและประเมินผลการควบคุมภายใน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. Englewood cliff: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R. (1976). *Management styles and the human component*. New York: AMACOM.